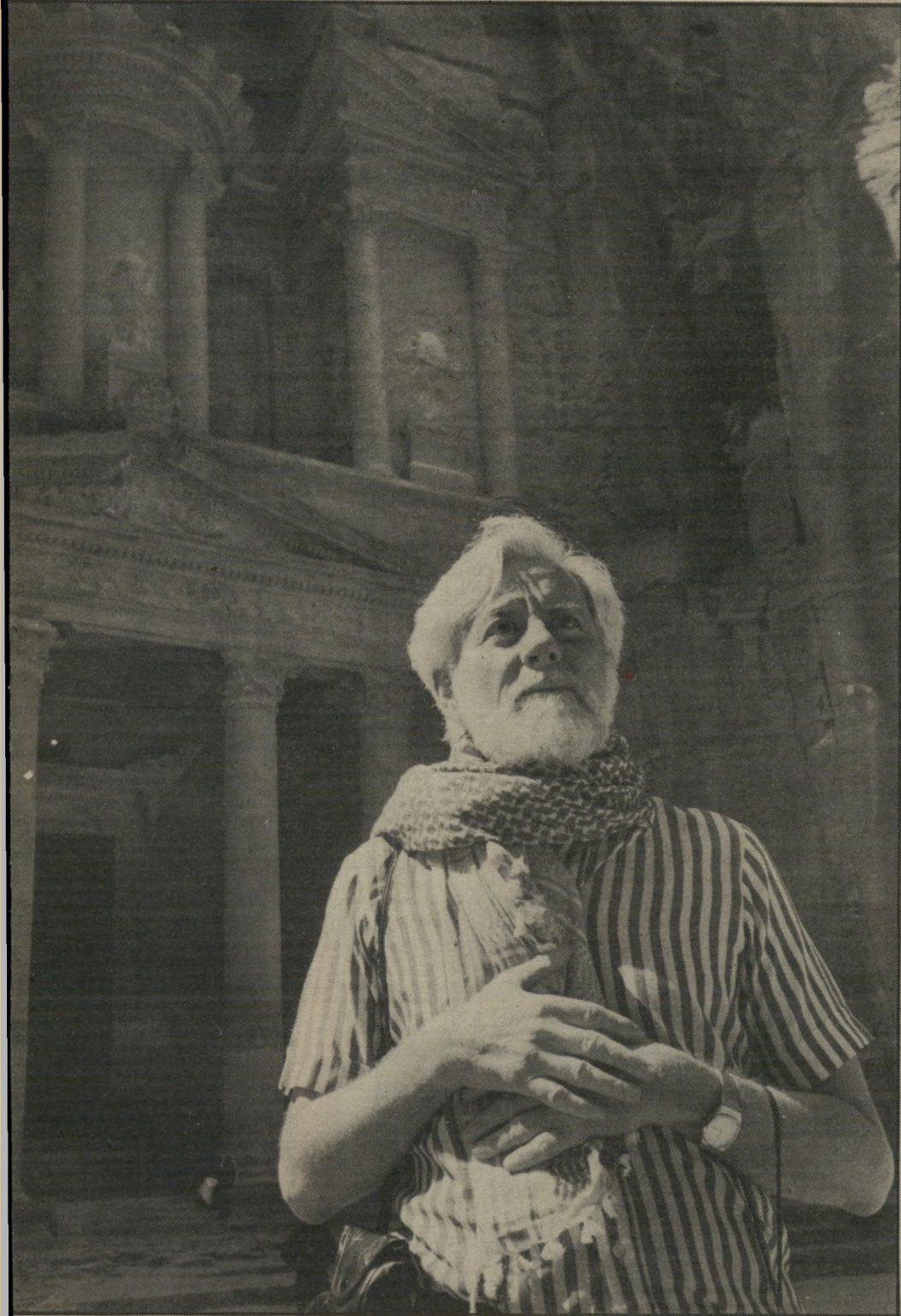

לראות את פטרה -

ולא למות!

לל חיי חלמתי על זה. והנה הוא לפני: קיר הסלע הארום, חזית בניינה האוצר החצוב בסלע החי של פטיה.

רכנתי על סוס במשך חצי שעה, לאורך הקניון הצר של ואדימוסא, ההולך וסוגר עליך, עד כי נותר מקום לרוכב אחר בלבד. הקניון מתפתל בין שני קירות סלעים, בגובה של בניין בן 15 קומות. הוא קריר מאוד. הסוס מעד מדי פעם על אבנייה החצץ הטיביעיים. מפעם לפעם רב עם הסוס שלפניו. פיתאום התחיל לרהור כמה צעדים — ואז נפתח הקניון. לפני מעבר לרחבה טיבעית, הבניין המפורסם ביותר של פטרה.

חולות לוהטים

למעט והגעתי הנה לפני שרש שים וכמה שנים.

או, בראשית שנות ה-50, היה המקום הזה יעד לגנזעים, מקום של פולחן ואתגר. מילחמת העצמאות נגמרה, הסכנות חלפו. רבים חיפשו הרפתקות ואתגר חדש. גיבורייה המלחמה, שבימרי שלום חסרה להם הסכנה, והצעירים יותר, שהחמיצו את הקרבות — לכל אלה היתה פטרה הודמנות חדשה להוכיח את גבריותם. לא חסרו גם צעירות שהיפשו הרפתקה.

קמו קבוצות של סירים וסטים ירדנים, ויצאו לפטרה. הם חזרו בשלום והפכו לגיבורים. חוליות אחרות לא הצליחו. היו שנמלו בשבי, היו שנתפסו על ידי הברווים ונרצחו.

דליה לבני, או צעירה אלמונית משבי ציון, התפרסמה כגיבורה של סרט בשם חולות לוהטים, שתיאר את עלילותיה של חבורה אשר יצאה לפטרה. אריק לביא שר שיר של

בלתי-חוקיות בהחלט («כניסה לארץ אויב») וגם גרמו לצרות עם ירדנים. כך נשארת בחיים, וכעבור 30 שנים ניתנה לי ההזדמנות לעשות את הדרך הזאת בשלום, באורח חוקי.

הבירה הנסתרת

איך לתאר את פטרה? היוונים הדיקמונים לא הכניסו אותה לרשימת פילאיהעולם, לצד הפירמידות והגנים התלולים של בבל, רק משום שלא ידעו כלל על קיומה.

פטרה נקראה עליידי יוהנס בורק הארט, הנוסע הגרמני-שווייצי שחרר אליה לראשונה, בשם «הבירה הנסתרת». היא בנויה כך שאי-אפשר לגלות אותה, ולא כל שכן לכבוש אותה. כי היא חבויה לגמרי בין ההרים, אי-אפשר לראות אותה או להגיע אליה אלא אם עוברים בניקבה הצרה הנסתרת הזאת של ואדימוסא (למישעול עצמו קוראים «סיק»). היא חבויה מעיני כל אדם שאינו יודע שהיא שם.

תמיד חשבתי על פטרה כעל כמה חזיתות-בתים החצובות בסלע. כשהייתי געתי אליה, נדהמתי מגודלה. זו היתה עיר ענקית, המשתרעת על שטח עצום, ושבה גרו פעם מאות אלפי אנשים — כולם בבתים שהיו מערות. כדי לסייר בפטרה באופן יסודי דרושים שבועות, אולי חודשים.

יש שם הכל בנייני-ציבור מפוארים, שחזיתותיהם הם תערוכות מצריות-יווניות-רומיות. בת-פאר לעשירים — קירות ישרים חצובים בסלע, שתיים-שלוש גומחות גדולות לנשים של בעל-הבית, מיספר גדול יותר של גומחות קטנות לילדים. תיקרה גבוהה (2 מטרים) וישרה. דירות לעניים — מערות הרומות למחילות של ארנבות

אורי אבנרי עבר את החוויה שכל ישראלי חולם עליה מזה דור. הוא מדווח בעמודים הבאים על הדרך אל פטרה ועל הסיור במקום העתיק והקסום

המודרנית שנבנתה בפניה נסתרת בשטח פטרה עצמה. «שהתיירים יגורו כאן באוהלים, ויאכלו במערה» הוא אומר פסקנית. «אבל אותי לא שאלו» הוא מרבר אנגלית טובה, וכאשר עלה על סוס הפגין דהירה ברווית מפוארת. כאשר שאלתי אותו בן כמה הוא, ענה: «כגיל הנבטים, 2500 שנים בערך». אחריכך הורה שהוא בן 32, נשוי מזה 14 שנה, אב לשלושה בנים ובת. «כאשר נשאתי את אשתי, אמר לי אביה שהיא בת 13-14. היא עצמה אמרה לי שהיא בת 24, אצלנו הברווים, לא יודעים מה זה גיל». האני טוען שהוא מדרד-תיירים מגיל 7. הוא אוהב לצאת לחו"ל, והוא

שמו המלא האני מועמר («כמו קר'אפי. אבל הוא משוגע. אומנם ברווי, אבל ברווי משוגע!»). לאביו שלוש נשים ו-42 ילדים — 38 בנים (האני הוא מס' 7 של האשה הראשונה) וארבע בנות. בין האחיים יש סטודנט לארכי-אולוגיה, טייס קרבי, פקיד במישרד-התיירות, שרדד-ריו ועוד ועוד. האב היה קצין בצבא כימי הבריטים (אולי מאנשי חיל-הספר הירדני, בעלי האבנטים הארומים, שראינו אז בארץ), ואחריכך מנהל מחוז לענייני עתיקות. האני עבר בית-ספר למריכים בירדן שלים הירדנית לפני מילחמת ששת-הימים. האני מתנגד למלון החדיש והיפה שנבנה בקירבת פטרה, וגם למיסערה

מאוונים או אלכסוניים, פרי יצירה גיאולוגית שאיני יודע מה פשרה. הצבעים עצמם משתנים בלי הפסק. במשך כמה שעות ראיתי איך חזית בניינהאוצר משנה את ציבעה כמה פעמים — מורוד כהיר כבוקר ועד ארום כהה אחריהצהריים. האני אומר שאחריכך יתחלף הארום באפור, וכן הלאה.

האני הבדווי

אני הדרך אותי. תחילה נראה לי כבדווי רגיל, תמיר, שחום, מ' שופם, גובה בינוני. אך בהדרגה התגלו בו חושי-הומור דק ודיעות חזקות.

— מיספר עצום של חדרים קטנים, המחזרים זה לזה במיפלים שונים, עם מיספר רב של יציאות-חירום חבויות לשעת-סכנה. כסף הכל: רכבות רכות של דירות-מערות, אולי מאה אלף. אני מתאר לעצמי מודעה בלוח של חדשות פטרה: «למכור — דירה מרווחת, עם שלושה חדרי-שינה ושמי-נה חדרי-לדים, פונה מיוצחה, קירות בצבע אדום-ירוק-אפור-כחול. למסירה מיידית, לרגל העברת הבעל הנוכחי לעברת».

באותה תקופה פנו אליי כמה ירדנים הציעו לי להצטרף להרפתקה כזאת. לעבור את הגבול, להגיע באותו הלילה לאזור פטרה, להתחבא במשך היום באחת המערות, לחזור בלילה הבא. איך אפשר היה לסרב? כשועלי שימשון הסתובבו לאיפעם בלילות מאחורי קווי-אוייב, הסכמתי. ברגע האחרון בוטלה התוכנית. אני זוכר מרוע. אולי התפרקה החבילה. אולי גבר לחץ השילטונות על כוחות הביטחון למנוע הרפתקות כאלה, שהיו